

دامنه مسئولیت بیمه گر در قراردادهای بیمه در تجارت بین الملل

دانیال آذرپیوند^۱

* نوع مقاله: پژوهشی / تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۲۷ / تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۰۷

چکیده

بیمه یکی از عوامل موثر در اقتصاد هر کشوری به خصوص در سطح اقتصاد جهانی است که علاوه بر تامین مالی شرکت های تجاری به آنها امنیتی اقتصادی از طریق ارائه خدمات بیمه ای که موجب تحرک و پویایی بیشتر در سطح بازارهای بین المللی می شود و می توان آن را از شاخصه های توسعه یافتگی هر کشوری در بازارهای جهانی نام برد. با توجه به هدف پژوهش، روش مورد استفاده به صورت توصیفی - اسنادی می باشد که اطلاعات آن از طریق کتابخانه ای جمع آوری شده است. یافته های این پژوهش نشان می دهد که (۱) علاوه بر پرداخت خسارت مهم ترین نقشی که بیمه می تواند در تجارت بین الملل داشته باشد، افزایش سرمایه ملی کشور های است که از این نوع صنعت استفاده می کنند می باشد. (۲) مسئولیت بیمه گر تا میزان تعهد خود را پرداخت می کند و اضافه بر آن بر عهده بیمه گذار باقی خواهد ماند. (۳) قانون و رویه قضایی ایران در خصوص جرایم کیفی بیمه مبتنی بر مجازات حبس و جایگزین آن می باشد. (۴) قوانین کشورها در زمینه مسئولیت بیمه گر یکسان نیست مثلاً قانون بیمه ایران در ماده ۱۵ خود وظیفه مزبور را قانونی و قهری می داند و چنین مقرر می دارد، مخارجی که بیمه گذار برای جلوگیری از توسعه خسارت می نماید بر فرض که منتج به نتیجه نشود به عهده بیمه گر خواهد بود و در قانون دریایی انگلستان تعهد مزبور را وظیفه ای قراردادی می داند.

واژگان کلیدی: مسئولیت، بیمه گر، قرارداد، بیمه، تجارت بین الملل.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین الملل، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین. (نویسنده مسئول)

مقدمه

گسترش و اهمیت حمل و نقل تجاری به شیوه های گوناگون اعم از زمینی، هوایی و دریایی از یک سو و تلاش ایران برای پیوستن به سازمان تجارت جهانی و لزوم هماهنگی قوانین داخلی با کنوانسیون های بین المللی از سوی دیگر، سلسله مباحثی را در این راستا مطرح نموده که نیاز به بررسی هرچه بیشتر دارد. گسترش فعالیت های گوناگون اقتصادی و افزایش حجم مبادلات بازرگانی بین کشورها، سبب توسعه خدمات و صنایع مربوط به حمل و نقل خصوصاً حمل و نقل شده است که نسبت به سایر طرق از صرفه اقتصادی بیشتر برخوردار است و به همین دلیل نیاز به اخذ پوشش بیمه ای، لازم و ضروری است. (افضلی مهر، ۱۳۹۵: ۴۷) حال در اجرای قرارداد بیمه ممکن است دعاوی حقوقی بین بیمه گر و بیمه گذار و یا شخص ثالث صورت گیرد که در این خصوص بیمه گران برای جلوگیری از تعدد دعاوی مطرح علیه ایشان که ممکن است به حسن شهرت آن ها لطمه بزند سعی می کنند دعاوی را به شیوه مسالمت آمیز حل و فصل نمایند که این روش ها می تواند به صورت صلح، سازش، و داوری باشد اما در صورتی که امکان مسالمت آمیز حل کردن اختلافات به دلیل تعارض آشکار منافع بین طرفین ممکن نباشد، طرفین ناچار متوسل به دادگستری خواهند شد. هدف نهایی بیمه گذار از انعقاد قرارداد بیمه آن است که در صورت تحقق خطر، بیمه گر وارد عمل شده و جبران خسارت کند البته تحقق چنین شرایطی مستلزم آن است که بیمه گذار به تمامی وظایف و تعهدات خویش در قبال بیمه گر عمل کند. (نقی زاده، ۱۳۹۴: ۷۶) بیمه های اموال یک شاخصه اصلی از بیمه خسارت است و از جمله مهمترین و وسیعترین انواع بیمه به شمار می آید. با توجه به اینکه این نوع از بیمه متوجه اموال مختلف بیمه گذار است، تنوع بسیاری در زیرمجموعه های خود دارد؛ به طوری که متمایز و شمارش کردن آنان کاری دشوار است. در دیدگاه حقوقی بحث راجع به تعهدات طرفین بیمه از جمله مهمترین مباحث آن به حساب می آید چرا که با شناسایی و بررسی تعهدات و وظایف طرفین و ضمانت اجرای ناشی از نقض آن، مسئولیت حقوقی طرفین بیمه مشخص می شود. (بردی زاده، ۱۳۹۶: ۲۸) بیمه اموال قدیمی ترین نوع بیمه محسوب می شوند، شروع عملیات بیمه ای به مفهوم رایج کنونی آن با یکی از مهمترین بیمه های اموال یعنی بیمه آتش سوزی بوده است. این نوع از بیمه ها به بیمه گذار در برابر زیان های ناشی از عیب، نقض یا فقدان اموال تامین می دهد. هدفی که در این نوع از بیمه ها دنبال می شود، آن است که خسارات وارده به اموال بیمه گذار جبران شود (پرتو، ۱۳۹۲: ۱۹) هدف نهایی بیمه گذار از انعقاد قرارداد بیمه آن است که در صورت تحقق خطر، بیمه گر وارد عمل شده و جبران خسارت کند البته تحقق چنین شرایطی مستلزم آن است که بیمه گذار به تمامی وظایف و

تعهدات خویش در قبال بیمه گر عمل کند و تا این تعهدات به خوبی اجرا نشود، جبران خسارت از سوی بیمه گر منتفی خواهد بود و یا جبران آن به صورت کامل محقق نمی شود. پس هرگاه بیمه گذار تعهدات خویش را به صورت کامل و درست انجام داد، در صورت بروز حادثه بیمه گر نیز بایستی به تعهدات خویش در قبال بیمه گذار عمل کند و طبق بیمه نامه و قرارداد منعقد شده، جبران خسارت کند. شایعترین شیوه جبران خسارت در بیمه های اموال پرداخت نقدی زیان وارده است. اگر ارزش قانونی مورد بیمه شده در بیمه نامه پیش بینی شده باشد، خسارت قابل پرداخت از مبلغ بیمه شده تجاوز نمی کند چرا که این مبلغ با حق بیمه دریافتی مطابقت دارد و بیمه گر نمی تواند از تعهد خود خسارت بیشتری را بپردازد. اما اگر مبلغ در بیمه نامه پیش بینی نشده باشد، بر اساس قیمت مورد بیمه شده در زمان وقوع حادثه بیمه گر متعهد به پرداخت خسارت است. در هر دو شرایط حداکثر مبلغ پرداخت شده توسط بیمه گر محدود به خسارت واقعی خواهد بود و مبلغ دریافتی نمی تواند بیشتر از خسارت واقعی باشد. یکی دیگر از روش جبران خسارت نیز جایگزینی یا تعمیر مورد بیمه شده است.

۱- بیان مساله

مؤسسات بیمه با توجه به نقشی که در اقتصاد جامعه دارند، می توانند با حفظ ثروت های ملی و جبران زیان های مالی بر اقتصاد و تامین و تضمین سرمایه گذاری های بزرگ در جامعه و نیز با توسعه آن ها، باعث رشد و توسعه کل مجموعه اقتصادی کشور گردند. یکی از حیطه هایی که بیمه نقش تاثیر گذاری در آن دارد، حمل و نقل داخلی و بین المللی علی الخصوص حمل و نقل دریایی است. در واقع، گسترش فعالیت های گوناگون اقتصادی و افزایش حجم مبادلات بازرگانی بین کشورها، سبب توسعه خدمات و صنایع مربوط به حمل و نقل خصوصاً حمل و نقل دریایی شده است که نسبت به سایر طرق از صرفه اقتصادی بیشتر برخوردار است و به همین دلیل نیاز به اخذ پوشش بیمه ای، لازم و ضروری است. حال در اجرای قرارداد بیمه ممکن است دعاوی حقوقی بین بیمه گر و بیمه گذار و یا شخص ثالث صورت گیرد که در این خصوص بیمه گران برای جلوگیری از تعدد دعاوی مطرحه علیه ایشان که ممکن است به حس شهرت آن ها لطمه بزند سعی می کنند دعاوی را به شیوه مسالمت آمیز حل و فصل نمایند (که این رو شها می تواند به صورت صلح، سازش، و داوری باشد) اما در صورتی که امکان مسالمت آمیز حل کردن اختلافات به دلیل تعارض آشکار منافع بین طرفین ممکن نباشد، طرفین ناچار به توسل به دادگستری هستند (تقی زاده، ۱۳۹۴: ۴۰). امروزه بیمه را می توان یکی از ارکان مهم حیات اقتصادی و اجتماعی جامعه بشری به حساب آورد. در حال حاضر همه گروه های یک جامعه از کارگر روستائی گرفته تا کارفرمای

شهرنشین، بازرگانان، صنعتگران، سرمایه داران، کارمندان، دانشجویان و به طور کلی تمامی اقشار جامعه به نحوی با بیمه سرو کار دارند. (حسن بهابادی، ۱۳۹۵: ۸۵)

گسترش معاملات بازرگانی بین المللی در قرن های هفدهم، هجدهم و نوزدهم موجب گردید که بیمه حمل و نقل نیز به موازات آن معاملات توسعه یابد، به طوری که بیمه یکی از عوامل مهم و مورد توجه در داد و ستدهایی که با کشورهای دور دست صورت می گرفت محسوب می شد. امروزه معاملات تجاری بین المللی بدون پوشش بیمه ای مناسب، صورت نمی گیرد. چه پذیرش خطرات ناشی از آن ممکن است عوارض بسیار نامطلوبی به بار آورد. اگر چه بهره وری از بیمه به روش فعلی که یکی از عقود متعارف تجاری و بین المللی است بیش از حدود شش قرن سابقه ندارد ولی از دیر زمان که انسانها در حمل و نقل مال التجاره های خود با خطراتی مواجه بوده اند از اقدامات دیگری، مشابه بیمه که سلامت مال التجاره آنها و یا جبران خسارت احتمالی را تضمین کند استفاده می کرده اند. (رفیعی، ۱۳۹۲: ۲۹) بیمه گری در کلیه اشکال و تحولات تدریجی که منجر به ایجاد حرفه مستقل بیمه گری شد و توسعه بعدی این صنعت، به نحو کاملی با علم حقوق و مایل حقوقی مرتبط بوده و می باشد و در مرحله بعد یعنی در صورت وقوع حادثه و بروز خسارت نیز، موضوع واجد جهات حقوقی می باشد و در مرحله داورى یا دادرسی، داور یا قاضی بایستی بر اساس مندرجات بیمه و منطبق با اصل حقوقی و قانونی به موضوع رسیدگی نمایند لذا بین علم حقوق و فن بیمه ارتباط مستقیمی وجود دارد. بیمه در لغت نامه معین به این تعریف شده که عقدی است که به موجب آن یک طرف (بیمه گر) تعهد می کند در ازای پرداخت وجه (حق بیمه) از طرف دیگر (بیمه گذار) در صورت وقوع حادثه خسارت وارده بر او را جبران نماید و در ماده اول قانون بیمه مصوب ۱۳۱۶ آمده است بیمه عقدی است که به موجب آن یک طرف تعهد می کند در ازای پرداخت وجه یا جوهی از طرف دیگر در صورت وقوع یا بروز حادثه، خسارت وارده بر او را جبران نماید یا وجه معینی بپردازد. طرف تعهد را بیمه گذار، وجهی که بیمه گذار به بیمه گر می پردازد، حق بیمه و آنچه را که بیمه می شود موضوع بیمه می نامند.

۲- تعریف بیمه

بیمه در فرهنگ معین آمده است که «بیمه^۱ از کلمه «بیماء» و از زبان هندی گرفته شده است و برخی نیز بر این نظرند که «بیمه» کلمه ای است فارسی از ریشه «بیم» و به معنی «ترس و گریز». (متین دفتری، ۱۳۹۰: ۹۶) تعریف فرهنگستان ایران نیز از این واژه بدین ترتیب می باشد:

¹ Insurance

«عملی است که اشخاص با پرداخت پولی، مسئولیت کالا یا سرمایه یا جان خود را به عهده دیگری می‌گذارند و بیمه‌کننده در هنگام زیان وی باید مقدار زیان را بپردازد.» (السان، ۱۳۹۴: ۵۲) تعریف قانونی بیمه ماده یک قانون بیمه ایران مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۱۶ عقد بیمه را چنین تعریف می‌کند: «بیمه عقدی است که به موجب آن یک طرف تعهد می‌کند در ازای پرداخت وجه یا جوهری از سوی طرف دیگر در صورت وقوع یا بروز حادثه، خسارت وارده بر او را جبران نموده یا وجه معینی بپردازد. متعهد را بیمه‌گر، طرف تعهد را بیمه‌گذار، وجهی را که بیمه‌گذار به بیمه‌گر می‌پردازد حق بیمه و آنچه را که بیمه می‌شود موضوع بیمه نامند.» که البته این تعریف خالی از ایراد نمی‌باشد؛ لذا در اینجا به تعریف بیمه از زبان حقوق فرانسه می‌پردازیم که ایرادات کمتری دارد: «بیمه عبارت است از آنچنان عملی که طی آن بیمه‌گذار با پرداخت حق بیمه به بیمه‌گر که یک سلسله خطرات را قبول می‌کند و براساس علم آمار خسارت ناشی از آن‌ها را جبران می‌نماید تعهدی به نفع خود یا برای ثالث تحصیل می‌کند. با این تعهد در صورت وقوع خطر موضوع قرارداد از طرف بیمه‌گر انجام می‌شود.» تعریف فنی بیمه درست است که پیوند میان بیمه‌گران و بیمه‌گذاران با بستن قرارداد یا پیمان بیمه (عقد بیمه) ایجاد می‌شود، ولی باید توجه داشت که بیمه تنها یک رابطه حقوقی میان این دو طرف نیست. بلکه تحقق این پیوند حقوقی پیرو ضابطه‌ها و ساخت‌وکارهای فنی (موازن آماری و حساب احتمال‌ها) و در گرو تحقق مشارکت گروهی و همکاری شمار زیادی از اشخاص در معرض خطر است؛ و این امر مستلزم وجود یک مؤسسه سازمان‌یافته بر مبنای علمی است که تکنیک ویژه‌ای رامی‌طلبد. این همان است که حدود صدسال قبل توسط یک مؤلف در فرمولی مشهور بیان شد که: «بیمه عبارت است از جبران آثار حادثه بر دارائی فرد از طریق مشارکتی که براساس قوانین آمار، سازمان یافته است.» (جباری، ۱۳۹۲: ۴۷) از آن زمان به بعد پیوسته این نقش خاص بیمه‌گر، مبنی بر توزیع حق بیمه‌های جمع شده از گروه کثیر بیمه‌گذاران، بین آن عده که در معرض حادثه قرار گرفته‌اند، یادآوری شده است؛ بنابراین مشخص شد که عملیات بیمه‌گری و معامله‌های بیمه‌ای، ظرافت و پیچیدگی ویژه‌ای دارند که اجرای آن‌ها مستلزم بهره‌گیری بهینه از دانش ریاضی (آمار و محاسبه‌های فنی)، دانش حقوقی (اصول قراردادها)، دانش مالی و اقتصادی (اصول نگهداری حق بیمه‌ها و سرمایه‌گذاری اندوخته‌ها)، دانش بازاریابی، بازرگانی و دانش مدیریت است. (اباذری فومشی، ۱۳۸۶: ۳۴) ارکان و اصطلاحات مهم بیمه در این گفتار از میان اصطلاحات و واژگان اختصاصی بیمه به تعدادی از مهمترین و پرکاربردترین آن‌ها در این صنعت، که اتفاقاً در بیمه هواپیما نیز به وفور مورد استفاده قرار خواهند گرفت اشاره داشته و به شرح مختصری از هر یک اکتفا می‌کنیم. (باقری، ۱۳۹۰: ۸) بیمه عقدی است که طی آن خطر قریب‌الوقوعی که ممکنست برای دارائی - فعالیت یا جان فردی پیش آید را

به شرکت بیمه منتقل می‌کند تا طی آن زیان مادی ناشی از خطر را جبران نماید. در این فرآیند فردی که خطر را منتقل می‌کند بیمه‌گذار و قبول‌کننده خطر را بیمه‌گر گویند. بیمه‌گذار وجهی را به بیمه‌گر می‌پردازد که حق بیمه و موضوعی که بابت آن عقد بیمه منعقد می‌گردد موضوع یا مورد بیمه می‌گویند. (مهاجری، ۱۳۸۷: ۱۵۵)

۳- بیمه عقد است

برخی از فقهاء و حقوقدانان بر این عقیده اند که عقد دارای آثار و احکام مخصوص به خود بوده و نام معین دارد، مانند بیع و اجاره. آنچه که خارج از این عناوین مشخص بوده و در شرع نامی از آن ها برده نشده باشد عقد نیست بلکه قرارداد و تابع قصد و رضای طرفین است. (ناصری، ۱۳۹۳: ۷۵) هر چند تمایز بین عقد و قرارداد در خصوص بیمه، ویژگی ذاتی آن را که همانند تاملین در مقابل پرداخت حق بیمه است تغییری نمی‌دهد، ولی بنا به دلایل ذیل بیمه را باید در زمره عقود به حساب آورد. دلیل اول: موجب م ۱۸۳ ق.م.عقد عبارت است از اینکه یک یا چند نفر در مقابل یک یا چند نفر دیگر تعهد به امری نمایند و مورد قبول آنها باشد دلیل دوم: عدم ذکر بیمه در قانون مدنی، لطمه ای به ماهیت آن نمی‌زند به علاوه عقود به دو دسته عقود معین و عقود نامعین تقسیم می‌شود دلیل سوم: قانون‌گذار در ماده ۱ قانون بیمه مصوب ۱۳۱۶ می‌گوید: «بیمه عقدی است که به موجب آن یک طرف تعهد می‌کند در ازای پرداخت وجه یا وجهی از طرف دیگر در صورت وقوع یا بروز حادثه، خسارت وارده را بر او جبران نموده و یا وجه معین بپردازد». (عبادی، ۱۳۶۸، ۲۷۹۰)

۳-۱- عقد لازم است

لازم بودن عقد بیمه با توجه به قاعده کلی لزوم عقود و قراردادها (اصاله لزوم) قابل توجیه و قابل قبول است. بیمه‌گر و بیمه‌گذار هر یک مقاصدی را در بیمه دنبال می‌کنند که رسیدن به آن مستلزم استواری پیوند همکاری و مشارکت آنها است. ولی قرارداد بیمه عمر، استثنایی بر دیگر عقود بیمه به نظر می‌رسد، زیرا بیمه عمر جنبه سرمایه‌گذاری دارد و افراد مکلف نیستند که به پس انداز و سرمایه‌گذاری خود ادامه دهند. (ایزدپناه، ۱۳۶۵، ۳۹) بیمه‌گذار همواره حق دارد بیمه عمر را متوقف کند و از پرداخت حق بیمه امتناع نماید ولی از سوی دیگر، بیمه‌گر همواره مکلف به انجام تعهدات قراردادی است و حق توقف عقد و امتناع از انجام تعهدات قراردادی را ندارد. به نظر می‌رسد بیمه عمر از طرف بیمه‌گر عقدی لازم و از طرف بیمه‌گذار عقد جایز محسوب می‌شود. (مشایخی، ۱۳۵۳، ۲۷۰)

۳-۲- بیمه عقدی است الحاقی (تحمیلی)

قراردادهای الحاقی قرارداد هایی هستند که یک طرف مفاد و شرایط قرار داد را آماده می کند و طرف دیگر قرارداد، هیچ گونه دخل و تصرفی نمی تواند در آن انجام دهند. یا باید قرارداد متحدالشکل را بپذیرد یا نپذیرد، اگر پذیرفت مفاد و شرایط قرارداد در مورد او عمل می شود. قرارداد بیمه هم از جمله قراردادهای الحاقی است که بیمه گر با رعایت قانون و مقررات آن را تنظیم می کند و بیمه گذار هیچ دخالتی در آن ندارد. (کریمی، ۱۳۸۱، ۷۰)

۳-۳- بیمه عقدی است رضایی

یعنی عقد بیمه به مجرد توافق طرفین و یا ایجاب و قبول منعقد می شود که این امر عادتاً به وسیله ی امضای بیمه نامه توسط بیمه گر و بیمه گذار صورت می گیرد. دکتر کاتوزیان درباره اصل رضایی بودن عقود می گوید: «در حقوق ما اصل بر این است که عقد با تراضی واقع می شود، نه تشریفاتی دارد و نه تسلیم مورد معامله در وقوع و نفوذ پیمان موثر است. این امور می تواند از آثار توابع تملیک و اجرای تعهد محسوب شود». (کاتوزیان، ۱۳۷۰، ۲)

۴-۴- تعهدات بیمه گر

۴-۱- اعلام اطلاعات مربوط به موضوع بیمه

همان طور که بیمه گذار موظف است کلیه اطلاعات مربوط به موضوع بیمه را به اطلاع بیمه گر برساند، بیمه گر نیز مکلف است اطلاعات مربوط به موضوع بیمه را که بیمه می نماید به اطلاع بیمه گذار برساند تا او بتواند با اطلاع بیشتر از نوع و کیفیت پوشش بیمه ای که بدست می آورد، مبادرت به انعقاد قرارداد کند. (جباری، ۱۳۹۲: ۱۳۵)

۴-۲- آثار ناشی از عدم اطلاعات مربوط به موضوع بیمه

قانون گذار در قانون بیمه ضمانت اجرایی برای قصور بیمه گر در عدم ارائه اطلاعات به بیمه گذار مقرر نکرده است ولی این ضمانت اجرا را می توان در اصول حاکم بر شرایط صحت معاملات که عقد بیمه دریایی نیز یکی از همین معاملات است پیدا نمود. از آنجایی که بموجب م ۲۱۶ ق.م، مورد معامله نباید مبهم باشد، در صورتی که عدم ارائه اطلاعات لازم توسط بیمه گر و بیمه گذار

موجب ابهام در یکی از عوضین یعنی تأمین بیمه گر شود، عقد بیمه به علت مبهم شدن یکی از عوضین باطل خواهد شد. (کاتوزیان، بی تا، ۲۹۴)

۴-۳- جبران خسارت

وظیفه ی عمدۀ بیمه گر، پرداخت تضمینی است که مطابق عقد بیمه بر عهده او قرار گرفته است. علاوه بر پرداخت، ممکن است در عقد بیمه تعهدات دیگری برای بیمه گر لحاظ شده باشد که از نوع تعهد به فعل خاص است، مانند در اختیار قرار دادن وسیله نقلیه برای مدت زمانی که به واسطه حادثه، وسیله نقلیه بیمه گذار معطل است و دفاع از بیمه گذار در دعوی مسئولیت که علیه او مطرح شده است. از طرف دیگر، او موظف است به محض وقوع خطر مذکور و مسئولیت بیمه گذار در مقابل ثالث زیان دیده، خسارات وارده به وی را جبران نماید. (براتی نیا، ۱۳۸۲: ۷۵)

۵- ضمانت اجرای کیفری عدم پرداخت حق بیمه

۵-۱- اصل جبران خسارت و تعهدات بیمه گر

اصل جبران خسارت دارای جنبه اثبات و نفی است. مطابق این اصل، خسارت وارده باید به تمامی و به نحو مطلوب جبران شود (جنبه اثبات) بدون آنکه این جبران خسارت موجب افزایش دارایی زیان دیده شود (جنبه نفی). این اصل که در حقوق مسئولیت مدنی دامنۀ و نحوه جبران خسارت را تعیین می کند، در بیمه خسارات نیز تا حد امکان رعایت می شود و منشا احکام بسیاری در حقوق بیمه شده است. در واقع، مانند آثاری که در حقوق مسئولیت مدنی تولید می کند، این اصل ایجاب می کند که بیمه گر خساراتی را که به منافع و اموال بیمه گذار وارد شده یا در پی ایجاد مسئولیت وی به جبران خسارت غیر، متوجه او شده است به نحو مطلوب و کامل جبران نماید. همین امر موجب بروز احکام و مباحثی در مورد نحوه جبران خسارت توسط بیمه گر شده است. (موسوی، ۱۳۹۰: ۶۳) از طرف دیگر جنبه نفی اصل جبران خسارت، ایجاب می کند که میزان تعهدات بیمه گر محدود به خسارت وارده باشد و تعهدات بیمه گر نتواند افزون بر خسارت بوده و موجب افزایش دارایی بیمه گذار شود. از آنجا که بیمه مضاعف و اعلام ارزش بیمه به بیشتر از قیمت واقعی، موجب پرداخت مبالغی افزون بر خسارت وارده خواهد شد، در حقوق بیمه این دو عمل منع شده و ضمانت اجرای سنگینی برای آن لحاظ شده است. (نعیمی، ۱۳۹۵: ۲۷)

۵-۲- جنبه اثباتی اصل جبران خسارت

در این جنبه از اصل جبران خسارت، تدارک کلیه ی خساراتی که به دارایی بیمه گزار وارد شده است، مد نظر قرار دارد. در واقع، هدف از بیمه ی خسارت این است که پس از توجه خسارت به مال بیمه شده، بیمه گر در مقام جبران این خسارت بر آمده و با پرداخت غرامت بیمه گزار، وضعیت مالی او را به موقعیت قبل از حادثه خسارت زار برگرداند. بنابراین، اختلاف طرفین قرارداد بیمه یعنی بیمه گر و بیمه گزار باید در پرتو این جنبه از اصل جبران خسارت حل و فصل گردد و چون احراز خسارت برای الزام بیمه گر به جبران خسارت کافی است. (جباری، ۱۳۹۲: ۴۹)

اثبات هر ادعایی که اصل جبران خسارت را ملغی الاثر کند، با بیمه گراست. به عبارت دیگر، هر گاه بین بیمه گر و بیمه گزار در مورد جبران یا عدم جبران خسارت اختلاف حاصل شود با احراز خسارت، این بیمه گر است که باید به عنوان متعهد، جبران خسارت بیمه گزار را ثابت کند. به همین ترتیب، در صورتی که دلایل موجود در پرونده دارای قوت اثباتی برابر و در عین حال معارضی باشند، دادگاه رسیدگی کننده مکلف است با تکیه بر اصل جبران خسارت - که موافق با اصل استصحاب نیز هست- حکم خود را به نفع بیمه گزار صادر کند. (رحیمی، ۱۳۸۹: ۳۲) این ادعا، فی حد ذاته درست و دارای وجهه ی قانونی است اما به شرط این که اثبات شود، و چون دلایلی که شرکت بیمه گر در دعوای خود به آن ها تمسک جسته است، به هیچ وجه این ادعا را ثابت نمی کند و یا حداکثر چیزی جز اثبات کننده ی بار دلیل ظاهر نیست، در نتیجه، اجرای اصل جبران خسارت نافه استحقاق شرکت بیمه گر در استرداد غرامت پرداختی بوده و در کفه ی ادله ی دفاعی بیمه گزار قرار می گیرد. (صفایی، ۱۳۸۲: ۲۰۱)

۵-۳- جنبه ی منفی اصل جبران خسارت

با این وصف، چون هدف از تأسیس حقوق بیمه منحصرأ جبران خسارت بیمه گزار است، با جبران خسارت بیمه گزار، موجبی برای تحصیل وجه اضافه تری باقی نمی ماند و بیمه گزار نمی تواند در پرتو قرارداد بیمه به دارایی خود بیفزاید. (پارساپور، ۱۳۸۹: ۸۸) این وضعیت، البته منحصر به عقد بیمه نیست و در سایر موارد جبران خسارت نیز اعم از مسئولیت مدنی و قراردادی حاکم است. در واقع، در هر موردی که از زیان دیده جبران خسارت می شود، به این دلیل که ضرر از بین می رود، دوباره نمی توان آن را مطالبه کرد. در این وضعیت، تفاوتی بین وحدت یا تعدد وسیله ی جبران خسارت نیست و در مواردی که اشخاص متعددی خسارتی را وارد کرده اند و یا قانون گذار بیش از یک شخص را مسئول جبران خسارت می داند، استحقاق زیان دیده، محدود به همان خسارتی است

که به او وارد شده است و در هیچ حالتی زیان دیده حق ندارد خسارتی را که جبران شده دوباره بگیرد. اما، همین جنبه ی منفی اصل جبران خسارت نیز بیمه گر را از اقامه ی ادله اثباتی معاف نمی سازد و در دعوای بین بیمه گر و بیمه گزار، این بیمه گر است که باید ثابت کند طرف مقابل او غرامت مضاعفی گرفته است و باید وجه اضافی را مسترد نماید. علت این امر نیز کاملاً روشن است؛ زیرا علاوه بر این که در این وضعیت بیمه گر در مقام مدعی است و مثل هر مدعی دیگر باید ادعای خود را ثابت نماید، دفاع بیمه گزار به دلیل آن که موافق با اصل عدم است، محتاج به ادله اثباتی نیست و اساساً ارائه ی دلیل برای امر عدمی^۱ غیر ممکن است (بازگیر، ۱۳۸۵: ۴۶)

۵-۴- حق قائم مقامی

بر اساس حق قائم مقامی^۲ در بیمه ی اموال، بیمه گر پس از پرداخت خسارت بیمه گزار، به جانشینی از او حق مراجعه به مقصر حادثه را برای مطالبه ی معادل غرامتی که به بیمه گزار پرداخت کرده است، به دست می آورد. در واقع، تعهد بیمه گر در زمینه ی پرداخت خسارت زیان دیده در هیچ صورتی رافع مسئولیت مقصر حادثه نیست و این شخص که در مقابل طرفین عقد بیمه، ثالث تلقی می شود، نمی تواند از زیر بار مسئولیت شانه خالی کند. هم چنان که قرارداد بیمه، بیمه گزار را در مطالبه ی مکرر خسارت هم از بیمه گر و هم از مقصر حادثه مجاز نمی سازد، در صورتی هم که بیمه گر خسارت بیمه گزار را پرداخت کرده باشد، این وضعیت مقصر حادثه را بری الذمه نمی کند و در هر حال محل نهایی تأمین خسارت دارایی مقصر حادثه است. (جباری، ۱۳۹۲: ۳۴) ماده (۳۰) قانون بیمه مصوب سال ۱۳۱۶ ناظر بر حق قائم مقامی بیمه گر است و در آن چنین آمده: «بیمه گر در حدودی که خسارات وارده را قبول یا پرداخت می کند، در مقابل اشخاصی که مسئول وقوع حادثه یا خسارت هستند، قائم مقام بیمه گزار خواهد بود و اگر بیمه گزار اقدامی کند که منافی با عقد مذکور باشد، در مقابل بیمه گر مسئول شناخته می شود.» (رفیعی، ۱۳۹۲: ۷۳) قائم مقامی بیمه گر با قبول و پرداخت خسارت تحقق می یابد؛ بنابراین طلب بیمه گزار از مقصر حادثه توأم با تمامی توابع و حقوق مربوط به آن، به بیمه گر منتقل می شود. علاوه بر این، حق قائم مقامی مشروط و محدود به مبلغ پرداختی از سوی بیمه گر است و در نتیجه، هر گاه به دلایلی مبلغ پرداختی از سوی بیمه گر تمامی خسارات بیمه گزار را پوشش ندهد، بیمه گزار حق مراجعه به مقصر حادثه را داشته و دعوای قائم مقامی نیز منتفی است. (عراقی، ۱۳۹۶: ۲۸)

¹ Proving negative

² Right of subrogation

کسر فرانشیز^۱ از جمله جهاتی است که بیمه گر را از جبران بخشی از خسارات بیمه گزار معاف می کند و در این وضعیت هر توافقی که زیان دیده و مقصر حادثه در مورد نحوه ی جبران این بخش از خسارات به عمل آورده باشد معتبر است و بیمه گر نمی تواند با تمسک به حق قائم مقامی در توافق بین بیمه گر و مقصر حادثه مداخله نموده و از این بابت حقی برای خود قائل شود. بدیهی است بیمه گر در مقابل زبانی که اساساً بیمه نشده است نیز، حق قائم مقامی ندارد. (سرباز، ۱۳۹۳: ۹)

۵-۵- نقش و مسئولیت بیمه گر در بیمه اموال

هدف نهایی بیمه گذار از انعقاد قرارداد بیمه آن است که در صورت تحقق خطر، بیمه گر وارد عمل شده و جبران خسارت کند البته تحقق چنین شرایطی مستلزم آن است که بیمه گذار به تمامی وظایف و تعهدات خویش در قبال بیمه گر عمل کند. بیمه های اموال یک شاخصه اصلی از بیمه خسارت است و از جمله مهمترین و وسیعترین انواع بیمه به شمار می آید. با توجه به اینکه این نوع از بیمه متوجه اموال مختلف بیمه گذار است، تنوع بسیاری در زیرمجموعه های خود دارد؛ به طوری که متمایز و شمارش کردن آنان کاری دشوار است. در دیدگاه حقوقی بحث راجع به تعهدات طرفین بیمه از جمله مهمترین مباحث آن به حساب می آید چرا که با شناسایی و بررسی تعهدات و وظایف طرفین و ضمانت اجرای ناشی از نقض آن، مسئولیت حقوقی طرفین بیمه مشخص می شود. (زینالی، ۱۳۹۷: ۷۶) بیمه اموال قدیمی ترین نوع بیمه محسوب می شوند، شروع عملیات بیمه ای به مفهوم رایج کنونی آن با یکی از مهمترین بیمه های اموال یعنی بیمه آتش سوزی بوده است. این نوع از بیمه ها به بیمه گذار در برابر زیان های ناشی از عیب، نقض یا فقدان اموال تامین می دهد. هدفی که در این نوع از بیمه ها دنبال می شود، آن است که خسارات وارده به اموال بیمه گذار جبران شود. (رحیمی، ۱۳۸۹: ۹۵) با این تعریف گستردگی بیمه اموال نمایان می شود اما به طور کلی می توان گفت که مهمترین آنها عبارتند از بیمه حمل و نقل یا باربری، بیمه بدنه اتومبیل، بیمه کالا، بیمه آتش سوزی، بیمه کشتی، بیمه محصولات کشاورزی، بیمه هواپیما، بیمه دام، بیمه کامپیوتر، بیمه سرقت، بیمه اعتبار و بیمه تضمین هستند. (خدابخشی، ۱۳۸۷: ۸۵) یکی از اصول بیمه در قراردادهای بیمه از جمله بیمه اموال، اصل نفع بیمه ای است. منظور از نفع بیمه ای آن است که بیمه گذاری که با بیمه گر خود قراردادی را منعقد می کند، باید نفعی در بیمه داشته باشد. هرچند که از قراردادهای بیمه اینگونه دریافت می شود که بیمه گران، مال یا شیئی را

¹ Franchises

بیمه می کنند اما واقعیت آن است که در قرارداد بیمه، آنچه بیمه می شود شخص مالک یا مسئول آن مالی است که در صورت خسارت دیدن یا از بین رفتن آن، متضرر می شود نه خود مال و کالا. پس در اصل نفع بیمه ای ایجاد یک رابطه صحیح و قانونی بین مال و بیمه گذار بسیار حائز اهمیت است و تنها در چنین شرایطی قرارداد مناسبی منعقد می شود چراکه شخصی که هیچگونه رابطه حقوقی با مال ندارد هیچ گاه به عنوان بیمه گذار شناخته نمی شود. (سلیمانی، ۱۳۹۵: ۳۶)

هدف نهایی بیمه گذار از انعقاد قرارداد بیمه آن است که در صورت تحقق خطر، بیمه گر وارد عمل شده و جبران خسارت کند البته تحقق چنین شرایطی مستلزم آن است که بیمه گذار به تمامی وظایف و تعهدات خویش در قبال بیمه گر عمل کند و تا این تعهدات به خوبی اجرا نشود، جبران خسارت از سوی بیمه گر منتفی خواهد بود و یا جبران آن به صورت کامل محقق نمی شود. پس هرگاه بیمه گذار تعهدات خویش را به صورت کامل و درست انجام داد، در صورت بروز حادثه بیمه گر نیز بایستی به تعهدات خویش در قبال بیمه گذار عمل کند و طبق بیمه نامه و قرارداد منعقد شده، جبران خسارت کند. (صادقی مقدم، ۱۳۹۲: ۱۹) شایعترین شیوه جبران خسارت در بیمه های اموال پرداخت نقدی زبان وارده است. اگر ارزش قانونی مورد بیمه شده در بیمه نامه پیش بینی شده باشد، خسارت قابل پرداخت از مبلغ بیمه شده تجاوز نمی کند چرا که این مبلغ با حق بیمه دریافتی مطابقت دارد و بیمه گر نمی تواند از تعهد خود خسارت بیشتری را بپردازد. اما اگر مبلغ در بیمه نامه پیش بینی نشده باشد، بر اساس قیمت مورد بیمه شده در زمان وقوع حادثه بیمه گر متعهد به پرداخت خسارت است. در هر دو شرایط حداکثر مبلغ پرداخت شده توسط بیمه گر محدود به خسارت واقعی خواهد بود و مبلغ دریافتی نمی تواند بیشتر از خسارت واقعی باشد. یکی دیگر از روش جبران خسارت نیز جایگزینی یا تعمیر مورد بیمه شده است. (صداقت، ۱۳۹۶: ۱۲۷)

۵-۶- بیمه گر و الزام به جبران خسارت

بیمه گر و الزام به جبران خسارت: قانون اصلاح قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل اشخاص ثالث در سال ۱۳۸۷ بعد از گذشت ۴۰ سال از قانون بیمه شخص ثالث مصوب سال ۱۳۴۷ به صورت آزمایشی و پنج ساله تصویب شد که مشتمل بر ۳۰ ماده و ۲۵ تبصره است. با گذشت ۷ سال از عمر قانون آزمایشی سال ۱۳۸۷، لایحه جایگزین آن مشتمل بر ۶۷ ماده و ۵۱ تبصره تدوین شده که تصویب آن در دستور کار مجلس شورای اسلامی است. از نقاط قوت قانون سال ۱۳۸۷ که عینا در لایحه جدید نیز تکرار شده است، الزام بیمه گر به

جبران خسارت، بدون لحاظ جنسیت و مذهب است که در نتیجه آن زیان دیدگان حوادث رانندگی اعم از زن و مرد، مسلمان و غیر مسلمان را در وضعیت برابر قرار داده است؛ برابری نرخ دیه در حوادث رانندگی از آن جهت دارای اهمیت ویژه‌ای است که بستری را فراهم ساخت تا متعاقبا بنابر قانون مجازات سال ۱۳۹۲، این برابری به قربانیان تمام حوادث (اعم از رانندگی و غیره) تسری یافته و یکی از مهم‌ترین انتقادات حقوق بشری به نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران را مرتفع کند. (صفیان، ۱۳۸۵: ۸۵) لایحه جدید اما، نسبت به قانون سال ۱۳۸۷، نوآوری‌های درخور توجهی نیز داشته است. از مواد بحث برانگیز این لایحه که تاکنون به تصویب اکثریت خانه ملت رسیده است، موضوع محدودسازی مسئولیت بیمه‌گران در برابر خسارت‌های ناشی از حوادث رانندگی است. به طور کلی می‌توان گفت تحدید مسئولیت بیمه‌گر در انواع بیمه‌های مسئولیت امری رایج و قابل درک است. در بیمه‌های اختیاری مسئولیت، معمولا شرکت‌های بیمه به منظور پرهیز از برهم خوردن تعادل محاسبات و تراز مالی و جهت حفظ منافع شان، تعهدات خود در جبران خسارت را محدود می‌سازند. (طباطبایی یزدی، ۱۳۸۷: ۴۶) تعیین سقف ریالی برای تعهدات بیمه‌گر در مورد بیمه‌های مسئولیت مدنی دارندگان وسیله نقلیه پیش از این نیز در مقررات بیمه‌ای کشور مانند آیین نامه شماره ۳۵ شورای عالی بیمه نیز مشاهده شده است که بنابر سقف تعهدات بیمه‌گر در پوشش مسئولیت تا مبلغ مشخصی برای هر شخص تعیین شده بود. با وجود این در لایحه اخیر مجلس، محدودسازی سقف مسئولیت از دو زاویه جدید مورد توجه واقع شده که در نظام بیمه‌ای ایران سابقه نداشته است؛ اولاً سقف تعهد ریالی بیمه‌گر به اندازه ظرفیت مجاز وسیله نقلیه است که این ظرفیت برای هر خودرو با توجه به نوع و کاربری آن، متعاقبا به موجب آیین نامه‌ای توسط وزارت کشور با همکاری وزارتخانه‌های صنعت و معدن و تجارت و راه و شهرسازی و بیمه مرکزی تهیه می‌شود و به تصویب هیات وزیران می‌رسد، تعیین خواهد شد. البته قابل ذکر است در هر صورت تعداد جنین و اطفال زیر دو سال داخل وسیله نقلیه به ظرفیت مجاز خودرو اضافه می‌شود. ثانیاً تعهد ریالی بیمه‌گر در قبال زیان دیدگان خارج از وسیله نقلیه مسبب حادثه حداکثر ۱۰ برابر سقف تعهدات بدنی بیمه‌نامه است و در مواردی که مجموع خسارت بدنی زیان دیدگان خارج از وسیله نقلیه سبب حادثه بیش از سقف مذکور باشد، مبلغ خسارت مورد تعهد بیمه‌گر به نسبت خسارت وارد شده به هر یک از زیان دیدگان بین آنان تسهیم می‌شود و مابه‌التفاوت خسارت بدنی هر یک از زیان دیدگان توسط صندوق تامین خسارت‌های بدنی وفق مقررات مربوط پرداخت می‌شود. در مجموع به نظر می‌رسد، محدود ساختن سقف مسئولیت بیمه‌گر به ویژه در خصوص رعایت ظرفیت مجاز خودرو، بیشتر از آن جهت است که علاوه بر امکان جبران خسارت، خاصیت بازدارندگی قانون نیز محفوظ باشد. به دیگر زبان، قانونگذار در پی آن بوده است که، به نوعی

دارندگان وسایل نقلیه را به رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی ترغیب کرده و به این ترتیب درصد تلفات جانی این حوادث را پایین تر آورد. این امر در صنعت بیمه کشورهای توسعه یافته نیز رایج است، چرا که تشویق و ترغیب افراد به حفظ جان خود، اولی تر از امر جبران خسارت های وارده است. (عراقی، ۱۳۹۶: ۵۲)

حقوق و مطالعات نوین

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نتیجه گیری

زندگی، سلامت و دارایی افراد همواره در معرض حوادث و بلایای طبیعی قرار دارد. بیم از خسارت ناشی از این حوادث، انسان ها را به مقابله و تمهید راه های پیشگیری و جبران خسارت احتمالی فراخوانده و در طول حیات بشری متناسب با نحوه زندگی و ساختار اجتماعی، وسایل و ابزار مختلفی به این منظور به کار رفته است یکی از نکات بسیار فراگیر و گسترده در دنیای تجارت و ارتباطات امروزی توجه به قراردادهای انگلیسی به اندازه قراردادهای داخلی می باشد. گستردگی دنیای تجارت ممکن است این ایده را در ذهن هر کسب و کاری شکل دهد که بعد از مدتی که از شکل گیری آن گذشت وارد عرصه بین المللی شود لذا در این راستا برای برقراری تعاملات موثرتر نیازمند انعقاد قراردادهای بین المللی می باشد و تسلط به این قراردادها نقطه قوت و موفقیت محسوب می شود. نقش حمل و نقل دریایی در اقتصاد کشورهایی که از نعمت دسترسی به دریا بهره مند هستند از جمله ایران، با توجه به اینکه بیش از تجارت خارجی ایران از این طریق صورت می گیرد، بسیار مهم است؛ قواعد حاکم بر این نوع حمل و نقل برای اولین مرتبه تحت عنوان قواعد لاهه در سال ۱۹۲۴ در شهر بروکسل تصویب شد. امروزه با پیشرفت سیستم های ارتباطی و حمل و نقل در جوامع بشری، اگرچه از شدت بسیاری از ریسک های حمل و نقل کالا کاسته شده، اما همگون با پیشرفت فناوری حمل و نقل، افزایش حجم محمولات و ازدیاد سرعت وسایل نقلیه، کالاهای مورد حمل در معرض تهدید ریسک های جدی قرار گرفته اند. مشخصه مشترک بیمه های خسارت آن است که همگی درصد جبران خسارت ناشی از حادثه اند. بنابراین در این بیمه ها تکلیفی که برعهده بیمه گر قرار دارد محدود به جبران خسارت وارده است و از آن تجاوز نمی کند. همچنین توافق طرفین عقد بیمه میتواند میزان تعهدات و پوشش خسارت توسط بیمه گر را محدود کند اصل جبران خسارت (اصل غرامت) منشأ آثار و احکام بسیاری در بیمه های خسارت است. هدف این بیمه حفظ سطح دارایی زیان دیده و پوشش خسارت وارده است و موجب افزایش دارایی بیمه گذار نمیشود. این اصل از طرفی چهارچوب کلی نحوه جبران خسارت را تعیین میکند و از طرف دیگر موجب محدودیت تعهدات بیمه گر تا سقف میزان خسارت می شود. توافق طرفین نیز میتواند تعهدات بیمه گر را محدود کند. اصل جبران خسارت، جنبه اثبات و نفی دارد: مطابق این اصل، خسارت وارده باید به تمامی و به نحو مطلوب جبران شود (جنبه اثبات) بدون آنکه این جبران خسارت موجب افزایش دارایی زیان دیده شود (جنبه نفی) ر واقع مانند آثاری که در حقوق مسئولیت مدنی تولید می کند، این اصل ایجاب می کند که بیمه گر، خساراتی را که به منافع و اموال بیمه گذار وارد شده یا در پی ایجاد مسئولیت وی به جبران خسارت غیر، متوجه او شده است

به نحو مطلوب و کامل جبران کند از طرف دیگر جنبه نفی اصل جبران خسارت، ایجاب می‌کند که میزان تعهدات بیمه گر محدود به خسارت وارده باشد و تعهدات بیمه گر نتواند افزون بر خسارت بوده و موجب افزایش دارایی بیمه گذار شود. به زبانی دیگر، نتیجه اصل غرامت، این امر است که غرامت عهده بیمه گر به نفع بیمه گذار نباید از ارزش شیء بیمه شده در زمان وقوع حادثه تجاوز نماید ماده ۱۹ قانون بیمه قاعده کلی نحوه جبران خسارت را چنین مقرر نموده است: مسئولیت بیمه گر عبارت است از تفاوت قیمت مال بیمه شده بلافاصله قبل و بعد از وقوع حادثه با قیمت باقیمانده بعد از حادثه. خسارت ایجادشده به پول نقد پرداخت خواهد شد، مگر اینکه حق تعمیر و یا عوض برای بیمه گر در سند بیمه پیش بینی شده باشد. در این صورت بیمه گر ملزم است موضوع بیمه را در مدتی که عرفاً کمتر از آن نمی‌شود، تعمیر کرده یا عوض را تهیه و یا تحویل نماید. به این نحو، بیمه گر مکلف به پرداخت تفاوت قیمت مال بلافاصله قبل و بعد از حادثه است. این حکم در مورد تلف، نقص و عیب مال به نحو واحدی عمل می‌کند: اگر مال در اثر حادثه معیوب شود، اختلاف قیمت مال سالم و ناقص محاسبه می‌شود و در صورت تلف کلی مال، خسارت پرداختی مطابق قاعده فوق معادل قیمت مال قبل از حادثه خواهد بود.

به نظر می‌رسد که روش‌های حل و فصل اختلافات بیمه‌ای در سطح ملی و بین‌المللی دارای تشابهات نسبی می‌باشد و داوری نیز تا حدودی می‌تواند موجب کاهش ارسال پرونده‌ها به محاکم قضایی در سطح بین‌المللی و داخلی شوند، پیشنهاد می‌شود گسترش بهره‌برداری از این نهاد و توسعه آن در حقوق ایران باید امری الزامی گردد. پیشنهاد می‌شود میانجی‌با ارائه پیشنهادات و تلاش جهت اقناع طرفین نقش فعال‌تری بر عهده گیرد و دخالت وی در روند سازش رسمی تر و بیشتر شود.

منابع

- ۱- افضلی مهر، مرضیه و وحدتی شبیری، حسن، (۱۳۹۵)، تحول مفهومی ضوابط تعیین قانون حاکم بر قراردادهای در حقوق بین الملل خصوصی، پژوهشهای حقوق تطبیقی دوره ۲، شماره ۳.
- ۲- آل شیخ، (۱۳۸۱)، مقاله‌ی ماهیت حقوقی و خصوصیات عقد بیمه در بیمه‌های عمر و مسئولیت مدنی، فصلنامه صنعت بیمه شماره ۲.
- ۳- بردی زاده، نادر و منقوش، محمد، (۱۳۹۶)، دامنه‌ی مسوولیت بیمه‌گر در قراردادهای بیمه در تجارت بین المللی، کنفرانس بین المللی رویکردهای پژوهشی در مدیریت اقتصاد، حسابداری و علوم انسانی، نروژ، اسلو.
- ۴- پرتو، حمیدرضا، (۱۳۹۲)، حقوق تامین اجتماعی در قراردادهای پیمانکاری، تهران، دادگستر.
- ۵- تقی زاده، ابراهیم، (۱۳۹۴)، حقوق حمل و نقل دریایی، انتشارات مجد، چاپ چهارم.
- ۶- جباری، غلام حسین، (۱۳۹۲)، بیمه‌های اجتماعی حمایت از گروه‌های کم درآمد، ماهنامه‌ی صنعت حمل و نقل شماره ۶۷.
- ۷- حسن بهابادی، م، (۱۳۹۵)، کلیات حقوق بیمه، انتشارات رایحه عترت.
- ۸- حمیدی، بختیاری، م، (۱۳۹۳)، بیمه‌های مهندسی، نگاهی به فرایندها و عملیات بیمه‌ای، انتشارات شریف.
- ۹- خدابخشی، ع، (۱۳۹۶)، حقوق بیمه و مسئولیت مدنی (تحلیل قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه ۱۳۹۵)، شرکت سهامی انتشار.
- ۱۰- رفیعی، احمد، (۱۳۹۲)، حقوق کار: دفتر یکم- مبانی نظری حقوق کار و نظام حقوقی حاکم بر قرارداد کار.
- ۱۱- زینالی، م، (۱۳۹۷)، دعاوی بیمه در رویه دادگاه‌ها، انتشارات چراغ دانش.
- ۱۲- السان، مصطفی، (۱۳۹۴)، حدود تعهدات بیمه‌گذار به دادن اطلاعات در بیمه‌های اشخاص.

- ۱۳- سلیمانی، حسین علی، (۱۳۹۵)، چالش های حق بیمه قراردادهای، مقاله، مجله حسابدار، شماره ۱۷۱.
- ۱۴- سیفی قره یتاق، داود، حسنی، وحید، مهدی پور، محمد، (۱۳۹۴)، بیمه اجباری مسئولیت مدنی صاحبان کشتی در آلودگی های نفتی با تاکید بر کنوانسیون مسئولیت مدنی ۱۹۶۹ با اصلاحات بعدی، پژوهشنامه بیمه/ سال سی ام/ شماره ۱.
- ۱۵- صادقی مقدم، ش، (۱۳۹۲)، حقوق بیمه، جلد اول. انتشارات دانشگاه تهران.
- ۱۶- صافی، محمدعلی، (۱۳۹۰)، عدالت به مثابه انصاف، سیاسی و نه متافیزیکی. جستارهای فلسفی.
- ۱۷- صداقت، محمد مهدی، (۱۳۹۶)، آشنایی با بیمه های تکمیلی درمان، تهران: انتشارات جنگل.
- ۱۸- صفایی، حسین و رحیمی، حبیب الله، (۱۳۹۲)، مسئولیت مدنی (الزامات خارج از قرارداد)، چاپ پنجم، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
- ۱۹- عراقی، عزت الله، (۱۳۹۶)، «حقوق تامین اجتماعی، حقوق کار و حقوق بین المللی کار»، دیدگاههایی در حقوق تامین اجتماعی (مجموعه مقالات)، (تهران: موسسه آهنگ آتیه).
- ۲۰- کریمی، آ، (۱۳۹۲)، کلیات بیمه، پژوهشکده بیمه وابسته به بیمه مرکزی، چاپ سوم.
- ۲۱- کریمی، آیت، (۱۳۹۰)، بیمه های اموال و مسئولیت، جلد اول، انتشارات دانشکده امور اقتصادی تهران، چاپ دوم.
- ۲۲- متین دفتری، احمد، (۱۳۹۰)، آیین دادرسی مدنی و بازرگانی، جلد دوم، تهران، مجمع علمی و فرهنگی مجد.
- ۲۳- مدنی، جلال الدین، (۱۳۹۲)، حقوق مدنی، چاپ دوم، تهران، انتشارات پایدار.
- ۲۴- مظاهری، معصومه، آل اسحق، خویینی، زهرا، (۱۳۹۱)، قاعده فقهی، حقوقی انصاف (عنوان عربی: قاعده).

- ۲۵- مقدم، محمدحسن، (۱۳۹۶)، حقوق بیمه، چاپ اول، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- ۲۶- موسوی، م. ابجرى، م. فاطمی، ف. نیک بین صداقتی، ف. (۱۳۹۰)، عوامل و کارکرد حقوق بیمار. فصلنامه رفاه اجتماعی. ۱۰ (۳۹).
- ۲۷- ناصری، حمید، (۱۳۹۳)، مسئولیت بیمه گذار و بیمه گر در بیمه های اموال، مقاله، مجله گواه، شماره ۲.
- ۲۸- نصیریپور، اشرف، (۱۳۹۷)، تحلیل روش های حل و فصل اختلافات در قراردادهای بیمه حمل و نقل دریایی داخلی و بین المللی، فصلنامه علمی - حقوقی قانونی یار - دوره دوم، شماره هفتم.
- ۲۹- نعیمی، عمران و پرتو، حمیدرضا، (۱۳۹۵)، حقوق تامین اجتماعی در قراردادهای پیمانکاری، تهران، دادگستر.

حقوق و مطالعات نوین

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

The scope of the insurers responsibility in insurance contracts in international trade

Danieal Azarpeivand¹

Abstract

Insurance is one of the most effective factors in the economy of any country, especially in the world economy level, which in addition to financing commercial companies, provides them with economic security through the provision of insurance services that cause greater mobility and dynamism in the international markets and can be He called it one of the indicators of the development of any country in the world markets. According to the purpose of the research, the method used is descriptive - documents whose information is collected through a library. The findings of this research show that 1) in addition to paying damages, the most important role that insurance can play in international trade is increasing the national capital of countries that use this type of industry. 2) The liability of the insurer will pay up to the amount of his commitment and the excess will remain the responsibility of the policyholder. 3) Iran's law and judicial procedure regarding criminal offenses is based on the punishment of imprisonment and its alternative. 4) The laws of the countries in the field of insurer's responsibility are not the same, for example, in Article 15 of Iran's insurance law, it considers the said duty to be legal and compulsory and stipulates that the expenses incurred by the insured to prevent the development of damage on the assumption that it leads to the result It will be the responsibility of the insurer, and in the maritime law of England, this obligation is considered a contractual duty.

keywords: Liability, insurer, contract, insurance, international trade.

¹ Master's student in International Law, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Varamin branch. (Corresponding Author)
itcazarpeivand@gmail.com

